

**ПАРАМЕТРИ АДАПТИВНОЇ ЗДАТНОСТІ Й
СТАБІЛЬНОСТІ ІНБРЕДНИХ ЛІНІЙ КУКУРУДЗИ
В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

САВЧЕНКО С.П.

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*20305, м. Умань, Черкаської обл., п/в "Софіївка-5"
тел. (04744) 3-22-02, 3-33-65; Факс: (04744) 3-33-65, 3-43-67
E-mail: usau@usau.ic.ck.ua*

Перед сучасною селекцією кукурудзи стоїть завдання не тільки підвищити продуктивність рослин, але і поєднати її зі стійкістю до абіотичних і біотичних умов середовища. У зв'язку з цим увагу дослідників привертають методи оцінки параметрів адаптивної здатності й стабільності генотипів.

У 2003-2004 роках вивчали 15 інбредних ліній. Розрахунок параметрів адаптивності і стабільності проводили за А.В.Кільчевським і Л.В. Хотильовою (1985). Згідно методики досліджувані генотипи за рівнем адаптивності поділяють на три кластери:

- I – високостабільні (низький показник $\sigma^2\text{CAZi}$ і $vi < 1$);
- II – середньопластичний тип ($\sigma^2\text{CAZi}$ – близька до середньої і $vi = 1$);
- III – інтенсивного типу з сильною реакцією на зміну умов вирощування (висока $\sigma^2\text{CAZi}$ та $vi > 1$).

До першого кластера віднесено п'ять ліній (ВІР44, F115, УМ331, МАН053 та Б260). Вони характеризувались низькою реакцією на зміну умов середовища. Близькі ($vi = 0,92-0,93$) до середньопластичного типу – лінії F7 та УМ337. Більш чутливими до умов вирощування були лінії третього кластера Со125, УР273, ЧК73, ХЛГ489, УМ333, УМ324, УР32.

До генотипів, які поєднують в собі високу і стабільну врожайність та високий ефект ЗАЗ належать лінії з високим показником

селекційної цінності (СЦГі = 2,42-3,41): F115, МАН053, ВІР44, УМ331 та УР32.

Залежно від агрокліматичних умов та агротехніки параметри оптимального генотипу можуть змінюватись. У наших умовах переваги мають генотипи, які поєднують високу адаптивну здатність, забезпечують найвищу стабільну урожайність і добре реагують на покращення умов середовища.

Із виділених нами інбредних ліній найбільш повно відповідає цим вимогам F115 та МАН053, які забезпечили найвищу достовірну врожайність за дослідом у порівнянні з середнім популяційним ефектом, ранг СЦГ і належить до генотипів, що спроможні стабільно реалізовувати свій генетичний потенціал в умовах змінних метеорологічних факторів Лісостепу України.